

ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ ДУНАЙСЬКО-ЧОРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ У ВЗАЄМИНАХ РУМУНІЇ ТА УКРАЇНИ: ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Кулачинський М. М.

ВСТУП

Країни – сусіди, які здобули незалежність у 1989 та 1991 рр. і мають важкий політичний та юридичний тягар минулого, просто приречені на добросусідські відносини, якщо вони прагнуть жити у європейському цивілізаційному просторі. Прагнення Румунії та України вступити у НАТО, бути членами Євросоюзу стали тим політичним та юридичним маркером у взаємодії та співпраці обох країн. Після усунення російського впливу на румунсько-українські відносини з 2014 року переважають стосунки на якісно новий рівень взаємовідносин, побудованих на взаємовигідних умовах, толерантному ставленні одне до одного, на основі європейських цінностей, і, будемо сподіватися, відкинули в минуле взаємні претензії та конфлікти між собою.

Вступ Румунії у НАТО та Євросоюз, а також анексія росією Криму та військовий конфлікт на Донбасі, який переріс у широкомасштабну війну рф проти України, створили додаткові механізми для діалогу та взаємодії Києва та Бухареста у військовій, гуманітарній та економічній сферах. Без перебільшень можна констатувати той факт, що Румунія сьогодні розглядається українською владою як вагомий стратегічний партнер у Дунайсько-Чорноморському регіоні.

1. Боротьба за історичну пам'ять: політико-правовий вимір

В історичному часі по різному склалися взаємини сусідніх народів, які мешкали в південно-західній частині України. Переважно більша частина Бессарабії після затвердження кордонів Румунії згідно Версальсько-Вашингтонській системі була складовою частиною румунської держави, і, взаємовідносини з УСРР носили епізодичний характер, а саме. Достеменно відомо, що під час голоду в радянській Україні 1921-1923 рр. міждержавний товарообіг тоді складав до 600 тис. карбованців при закупівлі зернових культур за золото, і то це практично була одноразова акція.¹ Зовсім недружніми були стосунки під час Другої світової війни, коли Румунія повернула собі втрачені

---

¹ Аппатов С.Й., Макан І.М. Українсько-румунські відносини: історія і сучасність // Український історичний журнал 1999 № 5. С. 93-94.

території Бессарабії та придбала нові у цьому кутку України з містом Одесою, яке все це мало назву Трансністрія.

Як повідомляв у свій час Олександр Даллін у цьому краї протягом 1942-1943 рр. спостерігалося певне економічне піднесення, запрацювали різноманітні фабрики, заводи, румуни ввели приватну власність на певні види підприємств, переважно легкої промисловості, запрацював одеський оперний театр, люди, які були задіяні на підприємствах почали отримувати заробітну плату тощо.² Та разом з тим саме в цей період у місцевого населення почалося складатися досить негативне враження від румун. Обірвані та голодні вони ходили по домівках шукаючи певні харчі. Їх жалюгідний вигляд попри репресії та покарання румунської адміністрації по відношенню щодо місцевих мешканців викликав у останніх не ненависть до цих солдат а презирство³. Після війни Румунія розглядалася майже як ворог у свідомості мешканців певного регіону. І цьому слугувала також і низка нормативно-правових документів, які були підписані під час Паризької мирної конференції, яка проходила у Парижі 1946–1947 рр. Тоді підписані між СРСР, де була присутня делегація з УРСР та країнами союзницями гітлерівської Німеччини, а саме із Болгарією, Італією, Румунією, Угорщиною та Фінляндією 10 лютого 1947 року. Після ратифікаційної процедури між сторонами зазначені договори набули чинності з 15 вересня 1947 року.

У цих договорах простежується два важливих моменти, а саме: зобов'язання країн союзниць Німеччини забезпечити для всіх їхніх громадян (які не є румунами за походженням), надати рівні права на основі свободи слова, друку і публічних зборів, віросповідання та політичних переконань. Крім того СРСР отримав право тримати там свої війська з метою підтримання комунікації з радянськими окупаційними військами в Австрії. Також передбачалося затримання та видача для проведення суду над посібниками нацизму, як тоді трактувалося військових злочинців, серед яких було чимало людей не румунського походження (Петро Лещенко).

Чергова політична криза у відносинах між СРСР та Румунією спалахнула у середині 60-х рр. минулого століття, через підписаний договір про режим радянсько-румунського кордону від 27 лютого 1961 року. Тут треба повернутися трохи назад, а саме: ще у 1949 році була утворена змішана радянсько-румунська комісія з демаркації державного кордону, на яку було покладено завдання перевірки лінії проходження українсько-румунського державного кордону та її

---

² Alexander Dallin *Odessa, 1941-1944 A Case Study of Soviet Territory under Foreign Rule*. Santa Monica, 1957. P. 107.

³ Alexander Dallin *Odessa, 1941-1944 Opt. cit.* P. 89–103.

позначення на місцевості. Результатом роботи комісії стало підписання 27 вересня 1949 року протоколу опису проходження лінії державного кордону між СРСР і Румунією. Далі 25 грудня 1949 року був договір про режим радянсько-румунського державного кордону, за яким лінія державного кордону між СРСР і РНР, встановлена відповідно до ст. 1 Мирного договору з Румунією, що набув чинності 15 вересня 1947 року, і протоколом уточнення проходження лінії державного кордону між СРСР і РНР, підписаним в Москві 4 лютого 1948 року, проходить на місцевості таким чином, як він визначений в документах демаркації, підписаних

27 вересня 1949 року в м. Бухаресті⁴. При чому протоколи до договору від 1961 року були підписані радянсько-румунською комісією у 1962 році та ратифіковані обома парламентами⁵.

Та незважаючи на певні домовленості румунська політична спільнота, навіть прорадянська тоді, підняла гостре тоді питання про «втрачені території», Бессарабію, Північну Буковину та округу Герца. До речі слід зауважити, що все це проходило на тлі зростання економічних відносин Румунії та УРСР. Так, на 1973 рік експорт української сторони до румунської становив, 496 млн. карб., тобто 8% від загально українського експорту. Натомість імпорт з Румунії до УРСР складав тоді 585 млн. карб., 20% від загально румунського експорту. Причому Румунія постачала готову продукцію, перед усім залізничні вагони, хімічне обладнання, одяг, взуття, меблі овочі та різноманітні консерви. Крім того румунські фахівці брали участь у розбудові Криворізького гірничо-збагачувального комбінату, Південноукраїнської АЕС тощо.⁶ УРСР постачала румунській стороні переважно сировину, тобто, залізну руду, кам'яне вугілля, металопрокат електроенергію.⁷

У рік повалення СРСР обидві країни вийшли з взаємними претензіями та звинуваченнями один одного. Вже у 1993 році Румунія в односторонньому порядку денонсувала угоду від 1961 року, яка була по суті базовою основою українсько-румунського кордону. Більше того румуни до 2014 року і небезпідставно вважали Україну певним агентом російських інтересів у цьому регіоні. Ще у 1992 році у Придністровському конфлікті республіку Молдову підтримувала Румунія, Україна зайняла тоді нейтральну позицію, в той час як українські право радикальні сили зайняли ворожу позицію по відношенню до Молдови.

---

⁴ Сірук М. Історичні територіальні претензії. Чому Румунія наполягає на незаконності передачі Україні острова Зміїний? // День №157, (2008) // <https://day.kyiv.ua/article/den-planety/istorychni-terytorialni-pretenziyi>

⁵ Там само.

⁶ Аппатов С.Й., Макан І.М. Вказ. пр. С 95.

⁷ Там само С. 96.

Все це ще й супроводжувалося контрабандою товарів послуг та людей через румунський, молдовський прикордонні коридори. Вже восени 1995 року міністр молоді та спорту Румунії А. Миронов закликав румунську молодь в Україні до єднання з етнічною Румунією де не існує вигаданої українцями молдовської нації.⁸

Подолання певного реваншизму румунська сторона знайшла в орієнтації на Євросоюз із подальшим членством у НАТО, оскільки головною умовою входження у ці організації було територіальне врегулювання взаємин з сусідніми державами. І, вже у лютому 1995 року прем'єр-міністр Румунії Ніколае Вакерю звернувся тоді до Києва про економічну співпрацю. Були закиди з боку румунської сторони щодо продовження співпраці по Криворізькому гірничо-збагачувальному комбінаті, відновленні поставок металургійної продукції, продукції машинобудування.

При перших тоді пострадянських перемовинах Румунія висунула вимогу до України, щодо денонсування пакту Молотова-Ріббентропа та відмовитися на користь останньої від острова Зміїний. У зустрічній полеміці Київ нагадав про недоторканість кордонів затверджений заключним Актом у Гельсінкі у 1995 році та попередніми домовленостями з ОБСЄ.

Нагадаємо, що сам острів знаходиться у північно-західній частині Чорного моря, близько 38 км від дельти Дунаю, 120 км від Одеси і 44,8 км від порту Суліна (Румунія). Найближчий від острова український населений пункт – м. Вилкове⁹. Як показала російсько-українська війна сьогодні Зміїний має важливе військово-стратегічне, економічне і політичне значення для України. Ще у січні 2002 року його було включено до складу Кілійського району Одеської області, а 8 лютого 2007 р. населеному пункту на острові було присвоєно назву «селище Біле». З метою створення належних умов для проживання людей (приблизно 80 осіб: прикордонники, науковці, технічний персонал маяка) і здійснення господарської та інших видів діяльності на острові Зміїний, Кабінетом Міністрів України було прийнято та забезпечено реалізацію відповідної Комплексної програми впродовж 2002–2006 років.¹⁰ Та на нашу думку претензія з боку румунської сторони крилася не стільки в територіальній близькості острова до Румунії, скільки у наявності там досить пристойних природних покладів

---

⁸ Аблазов К. Вони розмирюються. Що робимо Ми // Політика і час 1997. № 1. С. 93.

⁹ Дьяков О.А. Україна-Румунія: проблема делімітації континентального шельфу та виключних економічних зон // Стратегічні пріоритети. 2007. №4 (5) // https://www.libr.dp.ua/text/sp2007_4_24.pdf

¹⁰ Дьяков О.А. Україна-Румунія Вказ. Пр.

нафти та природного газу, які були розвідані, ще у 1980-х рр. крім того у 2001 році українська компанія «Чорноморнафтогаз» підтвердила наявність запасів вуглеводнів за 40 км на південь від острова, з прогнозним об'ємом 10 млн. тон нафти та 10 млрд. м³ газу¹¹. Значна частина цього обсягу залягає в районі о. Зміїного¹².

І тут об'єднавчим фактором примирення обох сторін може виступати іноземний інвестор, оскільки ані Румунія, ані Україна і до і після війни в плані здобуття природних покладів не можуть діяти самостійно, оскільки не мають відповідних технологій та нафтогазових кампаній. Треба зазначити, що ще у 2005 р. до Румунії прийшов крупний іноземний інвестор – австрійська нафтогазова компанія OMV, яка купила 35% акцій головної газонафтової румунської компанії Petrom і підписала угоди про розробку шельфу. До речі ця компанія заключила також договір по розробці шельфу і з Україною.¹³ Що в принципі доказує той факт, що об'єднавчим фактором обох країн дедалі буде відігравати міжнародний капітал.

Попередньо стосунки між Румунією та Україною почали налагоджуватися ще наприкінці 90-х рр. Анонсом цих покращень став Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією від 17.07.1997 року.¹⁴ Також від 14 серпня 1998 року було укладено угоду про створення єврорегіону «Нижній Дунай», який об'єднував транскордонну структуру Одеської області три райони Молдови та три повіти Румунії. Вже після цього Україна ратифікувала додатковий протокол від 26 березня 1998 року щодо Конвенції про режим судноплавства на Дунаї від 8 серпня 1948 року.¹⁵ Це по суті стало пролонгацією підписаного договору 1997 року, а саме на базі цього договору румунська сторона зніціювала включення до тексту пункту про створення двох єврорегіонів «Верхній Прут» і «Нижній Дунай». Ініціативу відобразили у ст. 8 вказаного договору, тобто вказано, що «Договірні Сторони відповідно до положень Європейської Рамкової Конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або місцевими органами влади заохочуватимуть і

---

¹¹ Козак В. 270 Гектарів уже втрачено на кордоні з Румунією // Дзеркало тижня. – №42. – 27 жовтня 2001 // http://dt.ua/POLITICS/270_gektariv_uzhe_vtracheno_na_kordoni

¹² Там само.

¹³ Гакман С. Сучасні аспекти українсько-румунських відносин // http://www.uames.org.ua/index.php?option=com_content

¹⁴ Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією (Договір ратифіковано Законом N 474/97-ВР від 17.07.97) // https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/642_003#Text

¹⁵ Про ратифікацію Додаткового протоколу від 26 березня 1998 року до Конвенції про режим судноплавства на Дунаї від 18 серпня 1948 року // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/664-14#Text>

підтримуватимуть безпосередні контакти і взаємовигідне співробітництво між адміністративно-територіальними одиницями України і Румунії, зокрема у прикордонних зонах.

Договірні Сторони діятимуть у рамках включення цього співробітництва в рамки відповідної діяльності європейських інституцій».¹⁶

Проблема створення двох єврорегіонів обговорювалась і на зустрічі Президентів України, Республіки Молдова та Румунії 3-4 липня 1997 р., на якій прийняли рішення про приєднання до вищеназваних єврорегіонів прикордонних адміністративно-територіальних одиниць Молдови. Вона також відображена у Заяві Президентів України, Республіки Молдова та Румунії щодо тристороннього співробітництва від 3 липня 1997 р. Так, у ст. 5 зазначено, що «підтримувати ініціативи і проекти за участю трьох держав, зокрема розвиток транскордонного співробітництва, прямих зав'язків між територіально-адміністративними одиницями, створення єврорегіонів «Нижній Дунай», «Верхній Прут», а також точкової вільної економічної зони в районі Рені – Галац – Джурджулешти». Цьому питанню присвячені дві статті Протоколу про тристороннє співробітництво між урядами України, Республіки Молдова та Румунії, підписаного тоді ж. Ст. 2 розділу II-го гласить, що «разом із зацікавленими відомствами на центральному та місцевому рівнях [Сторони] визначають конкретні заходи в рамках спільних програм по втіленню в життя домовленостей щодо розвитку єврорегіонів «Нижній Дунай» та «Верхній Прут» і точкової вільної економічної зони в районі Рені – Галац – Джурджулешти», і ст. 1 розділу III-го: «[Сторони] Заохочуватимуть встановлення і розвиток прямих зав'язків між місцевими органами влади, особливо у суміжних районах трьох країн з метою розвитку співробітництва адміністративно-територіальних одиниць відповідно до концепції єврорегіонів»¹⁷.

В цілому 1997 по 2004 роки обидві країни провели понад 24 раунди переговорів на рівні урядів країн та 10 на рівні експертів. Кульмінацією цих переговорів став позов Румунії до Міжнародного суду щодо «Морської делімітації» у Чорному морі, причиною спору став той же острів Зміїний, якого Румунія вважала скелею, а Україна островом. Вірним рішенням обох сторін стало визнання вердикту суду по цій справі обома сторонами.

Тоді Румунія, яка звернулася до Гаазького суду із позовом, та Україна, яка вирішила брати участь у судовому розгляді як відповідач,

---

¹⁶ Договір про відносини добросусідства і співробітництва...

¹⁷ Договір про відносини добросусідства і співробітництва...

підтвердили юрисдикцію головного судового органу ООН у даній справі, і наперед визнали взаємо прийнятність його рішення.¹⁸

Від 3 лютого 2009 року рішення Гаазького суду було насправді компромісним щодо обох країн.

Острів визнавався островом і залишався за територією України, а західна частина його морської території відходила до юрисдикції Румунії.¹⁹

Колишній экс-міністр закордонних справ України В. Огризко заявив, що розвідані та перспективні запаси газу на українській частині шельфу Чорного моря становлять до 800 млрд. кубометрів газу та 52 млн. тон нафти. Крім того, до української частини шельфу перейшло 21 з 25 розвіданих родовищ.²⁰

Вже після оприлюднення в Гаазі вердикту Міжнародного суду ООН між Києвом та Бухарестом виникла нова дискусія щодо інтерпретації румуно-українського базового договору 2003 року²¹. Обидві сторони тоді почали говорити про необхідність перегляду кордонів з Україною по річці Дунай²².

Тут слід додати той факт, що в межах Черновецької, Закарпатської та Одеської областей проживає 300 тисяч молдован та більш як 150 тисяч румун. З точки зору румунської трактовки це один народ, то в цілому це понад 400 тисяч чоловік, то українська сторона ще до російсько-української сторони виказувала певне занепокоєння, з того приводу, що колись Румунія може пред'явити певні претензії щодо повернення цих людей до Румунії разом з територіями цих українських областей. Тоді Україна форсованими темпами розпочала відроджувати дунайські порти з виходом у Чорне море. Так, кабінет міністрів України в односторонньому порядку почав розбудовувати глибоководний канал Дунай-чорне море з метою послаблення румунської монополії у судноплаванні у цьому регіоні. Питання це набуло актуальності 23 жовтня 2018 року, коли заступник міністра інфраструктури Юрій Лавренюк поставив на порядок денний реалізацію проекту «Реконструкція об'єктів будівництва «Створення глибоководного

---

¹⁸ Безега Т.М. Українсько-румунські територіальні суперечності: історичний аналіз та сучасний стан // Науковий вісник Ужгородського університету, серія «Історія», Випуск, 29, Ужгород, 2012 С. 36-42 // <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/57d37f19-710e-471f-898e-00303e21bf77/content>

¹⁹ Там само.

²⁰ Там само.

²¹ Договір між Україною та Румунією про режим українсько-румунського державного кордону, співробітництво та взаємну допомогу з прикордонних питань від 12.05.2004 // https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/642_022#Text

²² Білан І. Підводні течії українсько-румунських відносин // <http://www.ucipr.kiev.ua/modules.php?op=modload&name>

суднового ходу р. Дунай – Чорне море на українській ділянці дельти». У тій нараді тоді взяли участь представники Адміністрації морських портів України, філії «Дельта-лоцман», ДП «Адміністрація морських портів України» та ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство».²³ І зараз цей канал відіграє досить важливу роль у питанні логістики між обома державами під час війни, оскільки є потреба в перевезенні вантажів морським транспортом, тому і виникла потреба відновити дамбу на гирлі Бистре, яка зруйнувалася та замулилася, а також розчистити перекати на річці Дунай, щоб дозволити суднам із більшою тоннажністю скористатися каналом та пройти вгору по течії річки Дунай до Ізмаїлу та ще далі.

Ще 2022 році до акваторії додалися такі відрізки: водного об'єкта р. Дунай (Кілійське гирло) від 81 до 76 км, від 76 до 60,4 км, від 60,4 до 36,2 км, від 36,2 до 34,2 км, від 34,2 до 10,5 км, частину водного об'єкта р. Дунай (гирло Бистре) від 10,5 до 1,3 кілометра, водний об'єкт Морський підхідний канал глибоководного суднового ходу р. Дунай – Чорне море з огорожуючою дамбою за проектом глибоководного суднового ходу р. Дунай – Чорне море та охоронну зону, тобто майже 80 км ріки Дунай загалом (Кілійське гирло та гирло Бистре) відійшли до акваторії порту Ізмаїл.²⁴

Черговий виток непорозумінь між обома сторонами стали Харківські угоди між Україною та росією, за якими продовжувався термін перебування чорноморського флоту росії у Криму. Тоді президент Румунії Траян Бесеску прямо заявив, що нас невлаштовує факт пролонгації росією угоди про базування її флоту у Севастополі.²⁵ Румунські політики та експерти розглядали Україну як агента російської зовнішньої політики у Чорноморському регіоні.

Все це підігрівалося тоді гучними заявами члена суспільної ради при міністерстві оборони рф Ігоря Коротченко про те, що чорноморський флот рф у разі необхідності захистить Україну від претензій до неї з боку Румунії. Регіонали тоді вказували на необхідності грати на угорсько-румунських протиріччях та поглиблювати контакти з угорською провладною партією ФІДЕС, лідером, якої виступав прем'єр-міністр

---

²³ Міністерство інфраструктури розпочинає роботу над проектом створення глибоководного каналу р. Дунай – Чорне море, – Юрій Лавренко від 24 жовтня 2018 року // <https://www.kmu.gov.ua/news/ministerstvo-infrastrukturi-rozpochinaye-robotu-nad-proektom-stvorennya-glibokovodnogo-kanalu-r-dunaj-chorne-more-yurij-lavrenyuk>

²⁴ Як українці Дунайський судноплавний канал (до)будували // Екологія, право, людина 23 березня 2023 // <https://epl.org.ua/announces/yak-ukrayintsi-dunajskiy-sudnoplavnyj-kanal-do-buduvaly/>

²⁵ Тригуб П.М., Плетенчук Г.В. Територіальні суперечності між Україною та Румунією в контексті євроатлантичної інтеграції // <http://lib.kma.mk.ua/pdf/naukpraci/history/2010/>

Угорщини Віктор Орбан. Фактор загрози з боку Румунії розкручувався тоді російськими так і проросійськими українськими ЗМІ під час Майдану. Так згідно з фейковою інформацією Румунія має намір інтервенцію в Україну через захист своїх співгромадян (етнічних румун і молдован) у разі розпаду України. За зразок бралася заява сучавського блогера Адеварула Діну Заре, в якості державної позиції румунського уряду з гаслом «Завершуйте Майдан, а то Румунія нападе».²⁶ На такій негативній ноті тоді закінчувалися взаємні стосунки обох держав.

2. Стратегічне партнерство України та Румунії на фоні російсько-української війни

Вже після «Революції гідності» почалася певна політична відлига у стосунках між Україною та Румунією. Так, Румунія одною з перших країн засудила акт анексії Криму та конфлікт на Донбасі, за яким стояла росія.

Сталося певне «перевідкриття» одне одного у взаємних стосунках. Саме 2014 рік розставив крапки над «і» – ті, хто присягався у вічній дружбі (росія), здійснили акт агресії проти України.²⁷ Звичайно, ренесанс українсько-румунської співпраці не привів до врегулювання багатьох проблем, які накопичилися за понад двадцять років напружених відносин, але зараз принаймні з'явилася надія на розвиток довірливої співпраці, яка ґрунтується на підході «security first»²⁸.

Відразу після подій у Криму та на Донбасі Румунія стала одною з перших країн, яка ратифікувала Угоду про асоціацію Європейського Союзу з Україною. Голосування румунською стороною відбувалося пакетом, тобто в ньому були дві країни Україна та Молдова. На думку Румунії надмірна мілітаризація Криму викликає занепокоєння країн-членів НАТО у цьому регіоні.

Румунія відразу ініціювала створення на її території Бюро контррозвідки НАТО. Тоді за проханням новообраного президента Румунії Клауса Йоганіса до парламенту країни було проанансовано відкриття у Бухаресті такої структури.²⁹ Метою тоді виступали дії по зміцненню сил безпеки Альянсу в регіоні та протидії гібридним війнам. Ця ініціатива висувалася у контексті виконання Румунією зобов'язань,

---

²⁶ Там само.

²⁷ Солодкий С. Аудит зовнішньої політики. Румунія та Україна – чи можлива дружба через спільного ворога // Європейська правда 23 червня 2016 // <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2016/06/23/7051125/>

²⁸ Там само.

²⁹ Румунія стає головним партнером НАТО у Чорноморському регіоні від 12 серпня 2016 // <https://old.defence-ua.com/index.php/home-page/1409-rumuniya-staye-holovnym-partnerom-nato-v-chornomorskomu-rehioni>

взятих під час липневого 2016 року саміту Північноатлантичного альянсу у Варшаві, а також з метою зміцнення позицій НАТО у Південно-східній Європі.³⁰

Румунія виходила тоді в якості найважливішого партнера Північноатлантичного альянсу у Чорноморському регіоні через погіршення стосунків США з Туреччиною членом НАТО. Відразу ж тоді російські ЗМІ почали звинувачувати у спробі оточити її ворожими країнами Альянсу, а також країнами, які тоді взяли курс на зближення з НАТО, а саме Україна, Молдова, Грузія. Тоді генеральний секретар НАТО Йенс Столтенбер неоднозначно заявив про те, що сили НАТО мають на меті розвивати свою присутність у Чорноморському регіоні, багатому на нафту і газ, без загострення напруженості, втім чітко і послідовно протистояти планам росії створити тут буферну зону.³¹ Натомість росія почала піднімати ставки, через розміщення своїх військ у Південній Осетії, надмірній мілітаризації Криму та організації і підтримці сепаратистських урядів на Донбасі.

Ще травні 2016 р. Генеральний секретар НАТО Йенс Столтенберг відвідав Бухарест і високо оцінив внесок Румунії в безпеку регіону Чорного моря, її зобов'язання збільшити витрати на оборону до 2% ВВП.³² Було констатовано, що Румунія буде відігравати ключову роль у проектуванні стабільності за її межами, тобто у Молдові, Грузії та Україні.³³

На базі певних узгоджень з НАТО Румунія ініціювала проекти по оснащенню та участі національних економічних операторів у виробництві деяких видів військової техніки, як наприклад: броньовані транспортери, броньовані та неброньовані автомобілі, багатоцільові літаки, системи командування і управління та корвети.³⁴

Вже з 9 жовтня 2017 р. у Румунії почала функціонувати багатонаціональна бригада НАТО, яку було розгорнуто через російську експансію в Україні з 2014 року. Цей підрозділ спочатку був побудований на базі румунської бригади (до 4000 солдатів) і підтриманий контингентами з дев'яти інших країн НАТО. Його доповнює 900 військовослужбовців США. Сухопутний компонент

---

³⁰ Румунія Вказ.пр.

³¹ Генсек НАТО назвав розгортання в Румунії сил НАТО «прямою відповіддю на агресію Росії в Україні» від 9 жовтня 2017 // <https://gordonua.com/ukr/news/worldnews/-genssek-nato-nazvav-rozgotannja-v-rumuniji-sil-nato-prjamoju-vidpoviddju-na-agresiju-rosiji-v-ukrajini-211363.html>

³² Там само.

³³ Там само.

³⁴ Котенко Тетяна НАТО посилює свою присутність у Румунії від 9 жовтня, 2017 // <https://glavcom.ua/news/nato-posilyuje-svoyu-prisutnist-u-rumuniji-442834.html>

нараховуватиме 3-4 тисячі осіб, проте більшість із них складатимуть румунські солдати³⁵.

У розпорядження військових сил Альянсу Румунія зобов'язалася надавати свої порти у Чорному морі. Крім того, військово-повітряний компонент в значній мірі підсилюється літаками Великої Британії, Канади та Португалії. До речі, по сьогоднішній день португальські літаки здійснюють патрулювання повітряного простору над Румунією. Згідно з тодішніми домовленостями додаткове розгортання військових сил НАТО мало розцінюватися як відповідь Альянсу на ескалацію конфлікту у Чорному Морі, де були б порушені інтереси країн-членів Альянсу.

Непрозорі з точки зору європейської спільноти російсько-білоруські навчання «Захід-2017» заставили в певній мірі Північний Альянс подумати над збільшенням військових витрат у розмірі 4,3% від ВВП країни НАТО.³⁶

Виступаючи на Парламентській асамблеї НАТО в Бухаресті, Клаус Іоханніс стверджував, що НАТО не є ворогом росії, але водночас існує необхідність всеохоплюючої та послідовної позиції щодо російської федерації. По відношенню до росії, необхідна всебічна, узгоджена, довгострокова союзницька стратегія. Це повинно включати діалог, але з позиції сили.³⁷

Бухарестська 63 річна Парламентська асамблея НАТО, яка відбулася у жовтні 2017 року на думку експертів, прийняла резолюцію, яка де-юре створювала підстави для України щодо обрання алгоритму підготовки вступу у Північноатлантичний альянс. Про це тоді говорила Голова постійної делегації у НАТО народний депутат України від Блоку Петра Порошенка (БПП) Ірина Фріз. Вона тоді зазначала, що рішення, прийняті на Парламентській асамблеї – «це свідчення практичної інтеграції та поглибленої співпраці України з Північноатлантичним Альянсом. Україна має й буде членом НАТО!». ³⁸

Нагадаємо, що до цієї заяви була Постанова кабінету міністрів України Про затвердження Угоди між Урядом України та Організацією

---

³⁵ Там само.

³⁶ Secretary General in Bucharest: NATO is committed to Romania's security 12 May. 2016 // https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_130677.htm

³⁷ Тодоров Ігор Взаємодія Румунії з НАТО в контексті російської агресії в Україні // Румунсько-українські відносини. Історія та сучасність // Romanian-ukrainian relations. History and contemporaneity Tâșnad, 26-28 octombrie 2017 / Editori Irina Liuba Horvat, Anastasia Vehesh. București, 2018 S. 307.

³⁸ Фріз Ірина заявляє про «практичну інтеграцію» України з НАТО // УКРІНФОРМ від 12.10.2017 // <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2323457-friz-zaavlae-pro-practicnu-integraciu-ukraini-z-nato.html>

НАТО з підтримки та постачання про партнерство з підтримки спільного управління предметами постачання від 9 серпня 2017 року.³⁹

Прямо посилаючись на постанову Фріз зазначила, що отримання доступу стало можливим завдяки затвердженню Кабінетом Міністрів України міжурядової Угоди з НАТО з підтримки і постачання.⁴⁰

Саме цей доступ дозволяє Україні брати участь у відповідних тендерах НАТО, проводити онлайн закупівлі матеріально-технічних засобів, здійснювати оперативний обмін надлишковим майном між державами-учасниками.

Ще у резолюції «Зміцнення стабільності і безпеки в Чорноморському регіоні» з урахуванням поправки української делегації передбачається продовження обговорення з Україною і Грузією питання посилення співпраці в рамках НАТО. Як тоді заявлялося ПА НАТО створює юридичні підстави для переходу до обрання алгоритму щодо підготовки вступу в Альянс.⁴¹

Повертаючись до румунського питання можна з впевненістю сказати, що двосторонні українсько-румунські відносини між державами були поглиблені ще й участю військових обох країн у спільних багатонаціональних навчаннях. Нагадаємо, що в грудні минулого року допоміжне судно ВМС ЗСУ «Балта» в західній частині Чорного моря провело спільні навчання типу «PASSEX» з надводними кораблями флотів Румунії, США та Туреччини.⁴²

Зараз процес надання нелетального військового обладнання уряду України перебуває на завершальній стадії. Специфічні деталі щодо цього є предметом консультацій між Румунією і Україною. Також Румунія тоді мала надати Україні обладнання для кіберзахисту на більш ніж 1 млн євро в рамках трастового фонду НАТО з кібербезпеки.⁴³

---

³⁹ Постанова № 599 Про затвердження Угоди між Урядом України та Організацією НАТО з підтримки та постачання про партнерство з підтримки спільного управління предметами постачання від 9 серпня 2017 р. // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/599-2017-%D0%BF#Text>

⁴⁰ Фріз Ірина Вказ. пр.

⁴¹ Членство України в НАТО: ПА дала старт «відпрацюванню» алгоритму // Укрінформ від 09.10.2017 // <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2320973-clenstvo-ukraini-v-nato-parlamentska-asamblea-dala-start-vidpracuvannu-algoritmu.html>

⁴² Румунія стає головним партнером НАТО в Чорноморському регіоні // DEFENSE EXPRESS від 12 серпня 2016 // <https://old.defence-ua.com/index.php/home-page/1409-rumuniya-staye-holovnym-partnerom-nato-v-chornomorskomu-rehioni>

⁴³ Карпенко Л. Румунія в рамках трастового фонду НАТО надасть Україні обладнання для кіберзахисту на 1 млн євро, – Климпуш-Цинцадзе // https://censor.net/ua/videonews/445850/rumuniya_v_ramkah_trastovogo_fondu_nato_nadast_ukrayini_obladnannya_dlya_kiberzahystu_na_1_mln_yevro

Це один із фондів який активно використовується. Через нього Україна мала отримати обладнання, яке зможе забезпечити Україні більш активну і більш здатну систему кіберзахисту від Румунії, яка є країною-лідером саме в цьому трастовому фонді. До речі дискусія була продовжена про додаткове наповнення цього трастового фонду. Оскільки Україна знаходиться на першій лінії атаки.

Вице – прем'єр України Іванна Клімпуш – Цинцадзе зазначила, що кожна країна-член може давати мінімальні внески в 10-20 тис. євро і до декількох сотень або навіть мільйони євро, і, це мало б вирішуватися на рівні кожної країни. Це робота з кожним нашим партнером, щоб забезпечити їх внесок саме у цей трастовий фонд.⁴⁴

Нагадаємо, що 27-28 червня 2017 року сервери багатьох державних установ і комерційних структур в Україні зазнали масштабної кібератаки. 27 червня стало відомо, що комп'ютерні мережі кількох ЗМІ, підприємств і держструктур зазнали кібератаки. Зокрема, «Київенерго», «Ощадбанк» і «Укртелеком» атакували хакери. Вірус вражає комп'ютери ЗМІ, державних служб, банків і пошти. Спам-атаки зазнав аеропорт «Бориспіль».⁴⁵

Під час каденції на посту президента України Петра Порошенка було заключено ряд договорів з румунською стороною з поліпшення руху товарів та послуг у прикордонній території Одеської області. Так, між Орловкою (Одеська область) та Ісакчею (Румунія) по дну Дунаю був прокладений оптоволоконний кабель, а також між цими пунктами була налагоджена паромна переправа, яка функціонує й понині.

Під час великої агресії проти України з боку росії Румунія з перших днів цієї агресії заявила проукраїнську позицію і засудила дії Кремля. Румунська сторона у своїх політичних промовах заявляє про військові злочини та геноцид російських військових проти українського населення.

Президент Румунії Клаус Йоганніс був одним з перших європейських лідерів хто відвідав Україну на початку війни у 2022 році.

Вже через рік Володимир Зеленський здійснив свій візит до Румунії. Тоді обидва лідера у Бухаресті заявили про зародження стратегічного партнерства між обома країнами.

---

⁴⁴ Враховуючи безперервні атаки РФ в українському кіберпросторі, допомога НАТО з кіберзахисту є нагальною потребою для України, – Іванна Клімпуш-Цинцадзе у Брюсселі від 19 грудня 2018 року // <https://www.kmu.gov.ua/news/vrahovuyuchi-bezperervni-ataki-rf-ukrayinskomu-kiberprostori-dopomoga-nato-z-kiberzahistu-ye-nagalnoyu-potreboyu-dlya-ukrayini-ivanna-klimpush-cincadze-u-bryusseli>

⁴⁵ Карпенко Л. Вказ. пр.

Одною з ключових тем тоді було питання повітряної безпеки, тобто посилення ППО поблизу Дунаю – поблизу українського Півдня, якраз там, де Росія нищить критичну інфраструктуру та припортові об'єкти.

Після двосторонніх консультацій Бухарест розгорнув цілу систему заходів безпеки на кордоні з Україною: окрім посилення протиповітряної оборони, ближче до спільного кордону було розгорнуто чотири додаткові винищувачі F-16, внаслідок чого було розширено безпольотну зону, яка, відповідно до концепції NFZ (No Fly Zone), яка передбачає упереджувальні атаки задля запобігання потенційним порушенням, а також забезпечує спостереження без застосування сили. Попередні обмеження було встановлено на відстані 8 км уздовж українського кордону й на мінімальній висоті 1000 м. У вересні Міністерство національної оборони Румунії посилює ці правила, розширивши безпілотний коридор до 20-30 км.⁴⁶

«Це дасть змогу ефективніше здійснювати моніторинг і контроль за використанням повітряного простору», – зазначили тоді в оборонному відомстві Румунії.⁴⁷

Прес-конференція обох президентів у палаці Котрочень носила напівзакритий характер тис не менш в інтерв'ю румунським ЗМІ В. Зеленський додав, що посилення ППО у придунайському регіоні – не єдина спільна справа обох країн у архітектурі регіональної безпеки.⁴⁸

Зеленський розповів, що за час повномасштабного вторгнення Румунія надала Україні 15 пакетів військової допомоги. А питання, чому Бухарест не розповідає про військову підтримку України відкрито (якщо є про що розповідати), вмить стало ще одним лейтмотивом у румунських ЗМІ.

Вже у березні 2023 року Клаус Йоганіс оприлюднив підписаний закон про затвердження надзвичайної урядової постанови 81/2022, що вносить зміни у регламент про накопичення, вилучення та поповнення запасів продукції з резервів сил національної оборони. Тобто Румунія у зв'язку з діями Росії проти України змінила законодавство, щоб мати змогу в законний спосіб постачати озброєння не тільки країнам-членам НАТО, як це було раніше, а й іншим партнерам. І насамперед ідеться про Україну.⁴⁹

---

⁴⁶ Присяжнюк М. Від суперечок до партнерства. Як війна змінила відносини України й Румунії від 11. 08. 2023 р. // <https://texty.org.ua/articles/111060/vid-superechok-dopartnerstva-jak-vijna-zminyla-vidnosyny-ukrayiny-j-rumuniyi/>

⁴⁷ Там само.

⁴⁸ Там само.

⁴⁹ Троценко Л. ЗМІ дізналися про рішення Румунії передати зброю Україні // Кореспондент від 19 квітня 2022 // <https://ua.korrespondent.net/world/4470846-zmi-diznalisya-pro-rishennia-rumunii-peredaty-zbroiu-ukraini>

У 2022 року румунські компанії-постачальники озброєння забезпечували процес закупівлі для України. Так у липні 2022 року в розслідуванні болгарського видання *Vivol* з'явилася інформація, що постачання боєприпасів з Болгарії в Україну через посередництво румунських фірм по озброєнню. Так румунська державна компанія *Romarm*, закуповувала у Болгарії для України радянські боєприпаси, оскільки як відомо Україна в перші роки війни користувалася радянськими зразками зброї і єдина країна Європи яка ще певний час виготовляла боєприпаси для радянської техніки була Болгарія. Тоді директор *Romarm* Габріел Туцу водночас в офіційній відповіді болгарським журналістам це підтвердив. За його словами, між болгарською компанією *Alguns* і *Romarm* було укладено договір купівлі-продажу боєприпасів радянського зразка без певних уточнень про кількість.⁵⁰

На цьому співпраця не закінчилася, і вже 19 червня 2024 року на міжнародній виставці «*Eurosatory 2024*» у Парижі *NAUDI* підписала Меморандум про співпрацю з румунською бізнес-асоціацією виробників військової техніки *PATROMI*, що є новим витком у співпраці українських та румунських оборонних компаній⁵¹.

Співпраця з *PATROMI* відіграватиме ключову роль у підвищенні ефективності розвитку українського оборонно-промислового комплексу. Цей документ по суті відкриває нові можливості для обміну досвідом, технологіями та ресурсами.

За п'ять неповних років широкомасштабної агресії Україна доволі активно використовує отриману румунську зброю, а саме із *PC3B APR-40*, бронетранспортери *TAB-71* гаубиці, 122-мм та 152-мм артилерійські боєприпаси, вже натівського зразка, гранатомети, кулемети тощо.⁵²

Румунія абсолютно від своєї особистої ініціативи передала Україні *Patriot*, цей вчинок класифікується в категорії неможливого, оскільки без дозволу країни-виробника (США) країна-користувач немає права передавати цей вироб, тим більш країні не члену НАТО.

---

⁵⁰ Герасимчук С., Панченко Ю. Непублічний союзник: як Румунія допомагає Києву та чому там зростають рейтинги українофобів // Європейська правда від 22 січня 2024 // <https://www.euointegration.com.ua/articles/2024/01/22/7177908/>

⁵¹ *NAUDI* об'єднує приблизно півсотні українських приватних оборонних підприємств серед яких «Українська бронетехніка» та *Ukrspesystems*, та *PATROMI* об'єднує інтереси понад 200 румунських оборонних підприємств.

⁵² Фандоріна О. Румунія офіційно розсекретила дані про військові поставки Україні // Українські новини від 10 травня 2024 // <https://ukranews.com/ua/news/1005009-rumuniya-ofitsijno-rozsekretyla-dani-pro-vijskovi-postavky-ukraini>

Крім того, за інформацією тоді ще прем'єр-міністра Нідерландів Марка Рютте Румунія стане місцем навчання українських пілотів керуванню винищувачами F-16. Країни-НАТО розглядають Румунію як можливе місце для тренувань на бойових літаках, анонсованих улітку 2023 року. Зокрема Румунія, Нідерланди й американська компанія «Lockheed Martin» домовилися про створення центру підготовки пілотів винищувачів F-16. Згідно з домовленостями, новостворений регіональний центр на авіабазі «Фетешть» слугуватиме для потреб країн НАТО, а також його використовуватимуть і для підготовки українських пілотів.⁵³

Міністр оборони Румунії Ангела Тилвар тоді казала, «...за участі цього центру Румунія прагне забезпечити високоякісне тренувальне середовище з доступом до найсучасніших технічних ресурсів не лише для румунських пілотів, а й для пілотів з країн-союзників і партнерів, зокрема з України»⁵⁴.

Крім військової допомоги Румунія активно допомагає Україні в економічних питаннях. Так, прем'єр-міністр Румунії Марчел Чолаку заявив, що «понад 60% від загального обсягу українського експорту зерна піде транзитом через Румунію», оскільки Україна мала торгіву війну з Польщею і не лише з нею. Цей зерновий коридор охоплює не лише Румунію а й Республіку Молдову як посередника цього коридору, тобто і України до Румунії та України через Молдову у Румунію.⁵⁵

Румунія, першою відчула на собі й гуманітарні наслідки агресії РФ від хвилі біженців у перші дні бомбардувань українських міст. Загалом Румунія надала прихисток і допомогу близько 70 тис. українців. Одним з механізмів підтримки шукачів порятунку була програма «50/20»⁵⁶, яку румунський уряд започаткував вже в березні 2022 року. Згідно з програмою, фінансову компенсацію отримували й українці, й ті хто надавав притулок, тобто, якщо громадянин Румунії, який надавав українським біженцям житло, наприкінці місяця інформував міську владу, після чого обоє отримували компенсацію. Згодом програму було змінено на адресну фінансову допомогу українцям у розмірі 2000 лей (15610 грн) на проживання.⁵⁷

---

⁵³ Прадід Я. Нідерланди уточнили, коли до Румунії прибудуть обіцяні Україні літаки F-16 //zaxid.net від 30 жовтня 2023 р. // https://zaxid.net/niderlandi_utochnili_koli_do_rumuniyi_pribudut_obitsyani_ukrayini_litaki_f_16_n1573544

⁵⁴ Там само.

⁵⁵ Присяжнюк М. Від суперечок до партнерства Вказ. пр.

⁵⁶ У Румунії вітають українців, які рятуються від війни на Батьківщині // <https://dopomoha.ro/uk>

⁵⁷ Там само.

За офіційними даними Румунії, за перший рік повномасштабного вторгнення, станом на 24 лютого 2023 року громадянам України було видано 118 493 посвідок за механізмом тимчасового захисту. Станом на 31 березня 2023 року в Румунії налічувалося 124 035 біженців з України. Через рік після початку війни майже 3800 дітей українських біженців було зараховано до румунських шкіл і дитячих садків, а понад 6700 громадян України – працевлаштовано⁵⁸.

Війна в Україні поставила й крапку в залежності від російських нафтопродуктів, де роль Румунії в цьому плані є ключовою, тобто третина імпорту бензину, дизельного пального і скрапленого газу припадає на румунські компанії серед постачальників цих продуктів до України.

ВИСНОВКИ

Отже можна сказати, що починаючи з військових дій на Донбасі та анексії Криму розпочався причому прискореними темпами процес зближення України та Румунії у всіх сферах від гуманітарних до військово-технічних. Ще у 2010 році неможна було уявити, що Румунія буде виглядати як вкрай важливий та стратегічний партнер України, який надає дієву допомогу. На перспективу сьогодні можна сказати, що Румунія після закінчення війни буде досить ваговим політичним гравцем у Дунайсько-Чорноморському регіоні, і чи не важливим інвестором у відновленні всієї інфраструктури вказаного регіону, причому подібна зацікавленість румунської сторони чітко простежується у перемовинах різних рівнів з українською стороною. Вже сьогодні можемо сказати про старт налагодження ефективного та конструктивного діалогу у питаннях історичної пам'яті, мови румунської та молдовської громад на Півдні України. Справедливості ради слід зазначити, що економічна та культурна співпраця попри українсько-румунські протиріччя починаючи з 2000-х років ніколи не припинялася. Членство Румунії у НАТО та Євросоюзі та політична трансформація України після 2014 року по суті зробили можливим вироблення спільної стратегії розвитку та співжиття двох сусідніх країн.

АНОТАЦІЯ

У своїх непростих взаємовідносинах з Україною Румунія сьогодні виступає в якості надійного стратегічного партнера та захисником економічних, політичних, військових та соціальних інтересів України у Євросоюзі. У своєму розділі ми використовували описовий та історико

---

⁵⁸ Румунія приймає біженців з України безкоштовно // <https://marite.com.ua/fishky/fishky/rumuniya-pryymaye-bijentsiv-z-ukrany-bezkoshtovno/>

–порівняльний методи дослідження трансформаційних політичних та правових процесів, які проходили і продовжують проходити останніх тридцять років. Вийшовши із соціалістичного минулого обидві країни, маючи важкий історичний тягар пам'яті, підігріванні російськими спецслужбами розглядали один одного майже через військовий приціл. Кожна з країн розглядала встановлення політико-правової справедливості по своєму.

Вступ Румунії у НАТО та Євросоюз, а також стрімке просування України у питанні про приєднання до цих організацій та війна росії проти України переформатували взаємовідносини обох країн від добросусідських до вироблення загальної стратегії розвитку та майбутнього румунського інвестора в першу чергу Південного регіону України, які прописувалися у програмних документах ще з середини та кінця 2000-х років. Без перебільшень можна констатувати той факт, що Румунія сьогодні є надійним політичним та правовим провідником України до європейської великої сім'ї народів.

Література

1. Alexander Dallin Odessa, 1941-1944 A Case Study of Soviet Territory under Foreign Rule. Santa Monica, 1957. 297 P.

2. Secretary General in Bucharest: NATO is committed to Romania's security 12 May. 2016 // https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_130677.htm

3. Аблазов К. Вони розмірюються. Що робимо Ми // Політика і час 1997. № 1. С. 93–107.

4. Аппатов С.Й., Макан І.М. Українсько-румунські відносини: історія і сучасність // Український історичний журнал 1999 № 5. С. 87-100.

5. Безега Т.М. Українсько-румунські територіальні суперечності: історичний аналіз та сучасний стан // Науковий вісник Ужгородського університету, серія «Історія», Випуск, 29, Ужгород, 2012 С. 36-42 // <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/57d37f19-710e-471f-898e-00303e21bf77/content>

6. Білан І. Підводні течії українсько-румунських відносин. – режим доступу: <http://www.ucipr.kiev.ua/modules.php?op=modload&name>

7. Враховуючи безперервні атаки РФ в українському кіберпросторі, допомога НАТО з кіберзахисту є нагальною потребою для України, – Іванна Климпуш-Цинцадзе у Брюсселі від 19 грудня 2018 року // <https://www.kmu.gov.ua/news/vrahovuyuchi-bezperervni-ataki-rf-v-ukrayinskomu-kiberprostor-i-dopomoga-nato-z-kiberzahistu-ye-nagalnoyu-potreboyu-dlya-ukrayini-ivanna-klimpush-cincadze-u-bryusseli>

8. Гакман С. Сучасні аспекти українсько-румунських відносин // http://www.uames.org.ua/index.php?option=com_content

9. Генсек НАТО назвав розгортання в Румунії сил НАТО «прямою відповіддю на агресію Росії в Україні» від 9 жовтня 2017 // <https://gordonua.com/ukr/news/worldnews/-gensek-nato-nazvav-rozgartannja-v-rumuniji-sil-nato-prjamoju-vidpoviddju-na-agresiju-rosiji-v-ukrajini-211363.html>

10. Герасимчук С., Панченко Ю. Непублічний союзник: як Румунія допомагає Києву та чому там зростають рейтинги українофобів // Європейська правда від 22 січня 2024 // <https://www.euointegration.com.ua/articles/2024/01/22/7177908/>

11. Договір між Україною та Румунією про режим українсько-румунського державного кордону, співробітництво та взаємну допомогу з прикордонних питань від 12.05.2004 // https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/642_022#Text

12. Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією (Договір ратифіковано Законом N 474/97-ВР від 17.07.97) // https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/642_003#Text

13. Дьяков О.А. Україна-Румунія: проблема делімітації континентального шельфу та виключних економічних зон // Стратегічні пріоритети. 2007. №4 (5) // https://www.libr.dp.ua/text/sp2007_4_24.pdf

14. Карпенко Л. Румунія в рамках трастового фонду НАТО надасть Україні обладнання для кіберзахисту на 1 млн євро, – Климпуш-Цинцадзе // https://censor.net/ua/videonews/445850/rumuniya_v_ramkah_trastovogo_fondu_nato_nadast_ukrayini_obladnannya_dlya_kiberzahystu_na_1 mln_yevro

15. Козак В. 270 Гектарів уже втрачено на кордоні з Румунією // Дзеркало тижня. – №42. – 27 жовтня 2001 // http://dt.ua/POLITICS/270_gektariv_uzhe_vtracheno_na_kordoni

16. Котенко Т. НАТО посилює свою присутність у Румунії від 9 жовтня, 2017 // <https://glavcom.ua/news/nato-posilyuje-svoyu-prisutnist-u-rumuniji-442834.html>

17. Максименко І. В. Відносини України та Румунії в контексті регіональних ініціатив ЄС // Міжнародні та політичні дослідження 2019. Випуск, 32 С. 135–153 // <http://heraldiss.onu.edu.ua/article/view/175822/193827>

18. Міністерство інфраструктури розпочинає роботу над проектом створення глибоководного каналу р. Дунай – Чорне море, – Юрій Лавренюк від 24 жовтня 2018 року // <https://www.kmu.gov.ua/news/ministerstvo-infrastrukturi-rozpochinaye-robotu-nad-proektom-stvorennya-glibokovodnogo-kanalu-r-dunaj-chorne-more-yurij-lavrenyuk>

19. Постанова № 599 Про затвердження Угоди між Урядом України та Організацією НАТО з підтримки та постачання про партнерство з підтримки спільного управління предметами постачання від 9 серпня 2017 р. // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/599-2017-%D0%BF#Text>

20. Прадід Я. Нідерланди уточнили, коли до Румунії прибудуть обіцяні Україні літаки F-16 // zaxid.net від 30 жовтня 2023 р. // https://zaxid.net/niderlandi_utochnili_koli_do_rumuniyi_pribudut_obitsyan_i_ukrayini_litaki_f_16_n1573544

21. Присяжнюк М. Від суперечок до партнерства. Як війна змінила відносини України й Румунії від 11. 08. 2023 р. // <https://texty.org.ua/articles/111060/vid-superechok-do-partnerstva-jak-vijna-zminyula-vidnosyny-ukrayiny-j-rumuniyi/>

22. Про ратифікацію Додаткового протоколу від 26 березня 1998 року до Конвенції про режим судноплавства на Дунаї від 18 серпня 1948 року // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/664-14#Text>

23. Румунія стає головним партнером НАТО у Чорноморському регіоні від 12 серпня 2016 // <https://old.defence-ua.com/index.php/home-page/1409-rumuniya-staye-holovnym-partnerom-nato-v-chornomorskomu-rehioni>

24. Румунія приймає біженців з України безкоштовно // <https://marite.com.ua/fishky/fishky/rumuniya-pryumaye-bijentsiv-z-ukrany-bezkoshtovno/>

25. Сірук М. Історичні територіальні претензії. Чому Румунія наполягає на незаконності передачі Україні острова Зміїний? // День №157, (2008) // <https://day.kyiv.ua/article/den-planety/istorychni-terytorialni-pretenziji>

26. Солодкий С. Аудит зовнішньої політики. Румунія та Україна – чи можлива дружба через спільного ворога // Європейська правда 23 червня 2016 // <https://www.euointegration.com.ua/articles/2016/06/23/7051125/>

27. Тодоров І. Взаємодія Румунії з НАТО в контексті російської агресії в Україні // Румунсько-українські відносини. Історія та сучасність // Romanian-ukrainian relations. History and contemporaneity Tâșnad, 26-28 octombrie 2017 / Editori Irina Liuba Horvat, Anastasia Vehesh. București, 2018 S. 305-317.

28. Троценко Л. ЗМІ дізналися про рішення Румунії передати зброю Україні // Кореспондент від 19 квітня 2022 // <https://ua.korrespondent.net/world/4470846-zmi-diznalisia-pro-rishennia-rumunii-peredaty-zbroui-ukraini>

29. Тригуб П.М., Плетенчук Г.В. Територіальні суперечності між Україною та Румунією в контексті євроатлантичної інтеграції // <http://lib.kma.mk.ua/pdf/naukpraci/history/2010/>

30. У Румунії вітають українців, які рятуються від війни на Батьківщині // <https://dopomoha.ro/uk>

31. Фандоріна О. Румунія офіційно розсекретила дані про військові поставки Україні // Українські новини від 10 травня 2024 // <https://ukranews.com/ua/news/1005009-rumuniya-ofitsijno-rozsekretyla-dani-pro-vijskovi-postavky-ukrayini>

32. Фріз Ірина заявляє про «практичну інтеграцію» України з НАТО // УКРІНФОРМ від 12.10.2017 // <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2323457-friz-zaavlae-pro-practicnu-integraciju-ukraini-z-nato.html>

33. Членство України в НАТО: ПА дала старт «відпрацюванню» алгоритму // Укрінформ від 09.10.2017 // <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2320973-clenstvo-ukraini-v-nato-parlamentska-asamblea-dala-start-vidpracuvannu-algoritmu.html>

34. Як українці Дунайський судноплавний канал (до)будували // Екологія, право, людина 23 березня 2023 // <https://epl.org.ua/announces/yak-ukrayintsi-dunajskyj-sudnoplavnyj-kanal-do-buduvaly/>

Information about the author:

Kulachinskyi Mickola Mickolayovich,

Candidate of Political Sciences,

Associate Professor at the Department of Social Sciences

Odesian National Medical University

2, Valikhovsky Lane, Odesa, 65001, Ukraine